



# ضرورت گفت و گوی میان رشته‌ای

تهیه‌کننده: هومن یزدانی

برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران را گسترش دهد.

تحقق رویکردهای میان‌رشته‌ای در عمل دشوار است. علی‌رغم منافی که می‌تواند به دست دهد، تجربه حاکی است که به ناگزیر موانعی بر سر راه آن قرار دارد، از جمله موانع ساختاری، شناختی یا هنجاری. شاید حل و فصل موانع ساختاری آسان باشد، ولی غلبه بر موانع فرهنگی دشوار است.

گفت و گو و تعامل و همفکری میان‌رشته‌ای، مستلزم گشاده‌رویی و فهم و مفاهمه میان افراد است. برای موفقیت مباحثات میان‌رشته‌ای، افراد باید ذهنی شایق و جستجوگر داشته، و پذیرفتار دیدگاه‌های سایر رشته‌ها باشند. منظور این نیست که گفت و گوی میان‌رشته‌ای به گزینش گروهی با مهارت‌های ارتباطی بالا محدود شود، بلکه تأکیدی است بر اهمیت فراهم آوردن فضایی برای تبادل و توسعه مهارت‌های ارتباطی، از طریق ساز و کارهایی مانند گفت و گو.

ولی آمادگی آنها برای سروکار یافتن با مسائل نوع دوم ضعیف است.

با توجه به آنچه گفته شد، تعریف و صورت‌بندی مسائلی از این دست نمی‌تواند در انحصار هیچ یک از شاخه‌های دانش قرار داشته باشد. از این رو، بهره‌گیری از دیدگاه‌های رشته‌های مختلف ممکن است برای چاره‌جویی و حل مسائل، مفیدتر واقع شود. مسائل آب و محیط‌زیست نمونه بارزی به شمار می‌آیند که ضروری است هم از منظر علوم طبیعی و هم علوم اجتماعی و انسانی به آنها نگریده شود.

با این همه، صورت‌بندی رضایت‌بخش مسائل بر پایه دیدگاه و بینش رشته‌های گوناگون، خود به خود به اقدامات و پاسخ‌های مناسب نمی‌انجامد. مسیر رسیدن از تعریف مسئله تا حل مسئله، طولانی و پرپیچ و خم است. تعریف مسئله بر مبنای تلفیق دانش‌های گوناگون کمک خواهد کرد عدم توافق‌ها و واگرایی میان دیدگاه‌ها به حداقل برسد. نگاه میان‌رشته‌ای‌تر می‌تواند دامنه کنش‌های

بسیاری از مشکلات واقعی جامعه، به ندرت با چارچوب محدودی که رشته‌های مختلف در قالب آنها به مسائل می‌پردازند تطبیق می‌یابد. به بیانی دیگر، این قبیل مشکلات را نمی‌توان در چارچوب دیسیپلین‌های متعارف صورت‌بندی کرد. به همین دلیل است که استدلال می‌شود دانش لازم برای رفتار با مسائل پیچیده باید بسط یابد، آن چنان که بتواند با کلیت جنبه‌های مختلف مسئله مورد نظر تطبیق یابد.

تعبیر دیگری که می‌تواند ویژگی مسائل پیچیده را روشن‌تر کند، تمایز قائل شدن میان مسائل به اصطلاح «سربه راه» و مسائل «سرکش» است. مسائل «سربه راه» را آسان می‌توان تعریف و شناسایی کرد. در مقابل، درباره مسائل «سرکش»، مشخص کردن دانشی که بدان مربوط است، و تعیین اینکه چه راه‌حلی بهترین راه‌حل است، و چه زمان مشکل مورد نظر واقعاً حل خواهد شد، ذاتاً دشوار است. رشته‌های گوناگون معمولاً به خوبی برای تحلیل نوع اول مسائل، تجهیز یافته‌اند،